

A KEZEDDEL GONDOLKODJ!

Tomek Rygalik és Gosia Rygalik tervezőkkel Szépvölgyi Viktória beszélgetett

Fotó: Ernest Winczyk

A NEMZETKÖZILEG ELISMERT FORMATERVEZŐK NÉVSORA APRÁNKÉNT BŐVÜL. A 37 ÉVES, LENGYEL SZÁRMAZÁSÚ TOMEK RYGALIK KARRIERJÉNEK KEZDŐ LÖKÉST KÜLFÖLDI TANULMÁNYAI ADTAK. A NEW YORKI PRATT INSTITUTE-BAN SZERZETT DESIGNER VÉGZETTSÉGÉT OLYAN ÜGYFELEK KÖRÉBEN TÖKÉLETESÍTETTE, MINT A KODAK, A POLAROID ÉS AZ MTV. 2005-BEN LONDONBAN VETTE ÁT MESTERDIPLOMÁJÁT, RON ARAD TANÍTVÁNYAKÉNT, AKI TEHETSÉGES DIÁKJÁT BEAJÁNLOTTA A NEVES OLASZ BÚTORGYÁRTÓHOZ, A MOROSÓHOZ. 2008-BAN VISSZATÉRT HAZÁJÁBA, AHOL MEGKAPTA A LEHETŐSÉGET, HOGY AZ UNIÓS ELNÖKSÉG ALKALMÁBÓL BÚTORAI KÉPVISELJÉK LENGYELORSZÁGOT A BRÜSSZELI PARLAMENT ÉPÜLETÉBEN. GOSIA RYGALIK NEM CSAK A MAGÁNÉLETBEN, DE A TERVEZÉSBEN IS TÁRSA TOMEKNEK. ÁLTALA BŐVÜLT A STÚDIÓ FŐKÉNT BÚTORTERVEZÉSRE KONCENTRÁLÓ PRAXISA A FOOD-DESIGN TÉMÁJÁVAL. TOMEK 2011-BEN A DESIGN HÉT CSOPORTOS LENGYEL TÁRLATA ALKALMÁBÓL JÁRT LEGUTÓBB BUDAPESTEN, MAJD 2013 JÚLIUSÁBAN RÉSZT VETT A MAGYAR FORMATERVEZÉSI DÍJ ZSŰRJÉNEK MUNKÁJÁBAN, ÉS A DESIGN VILÁGNAPJA ALKALMÁBÓL ELŐADÁST TARTOTT A DESIGN TERMINÁLBAN. CSECSEMŐKORÚ GYERMEKÜKKEL KÖZÖSEN VETEK RÉSZT A BESZÉLGETÉSEN, AHOL TOMEK ELÁRULTA A SIKERES TERVEZŐVÉ VÁLÁS RECEPTJÉT, A BÚTORIPAR JÖVŐKÉPÉT, A CORIAN® KULISSZATITKAIT, KICSERÉLT 2 PERC ALATT EGY PELENKÁT, ÉS ELŐSZÖR VALLOTT GOSIA SAJÁT SZEREPÉRŐL A RYGALIK STÚDIÓN BELÜL.

Tennis chair, Moroso, 2008

Biztosan hallotta már a mondást: „Lengyel, magyar két jó barát, együtt harcol, s issza borát!” Mivel többször járt Budapesten, talán alkotott róla véleményt, hogy létezik-e kulturális kapcsolat a két nemzet között? Mi volt a benyomása erről a zsűrizés kapcsán?

TR: Építő vitát folytattunk, amin keresztül jobban megismerhettem a magyar kultúrát. Meggyőződésem, hogy gondolkodásmódban a magyarok és a lengyelek hasonlóak. Mélyen közös az éles kritikai – már-már negatív – véleményezési attitűd, természetesen humorral vegyítve. A nyelvi különbségtől eltekintve, olyan mintha a saját társadalmamban lennék.

Milyenek értékeli az MFT díjazására benyújtott munkákat?

TR: A diák kategóriát kiemelten erősnek éreztem. Én nem tudom összehasonlítani a korábbi évekkal a pályaművek színvonalát, de a zsűri többi tagjának állítása szerint idén kicsit „gyengébb volt a felhozatal”. Az világossá vált, hogy a termék kategóriában bemutatott munkák lehetnének jobbak is.

Megfigyelt valamilyen helyi sajátosságot? Össze tudná foglalni, hogy mi a magyar ezekben az ötletekben, termékekben?

TR: A sokféleség magából a díj eltérő kategóriáiból adódik, ezért széles spektrumot, rengeteg különböző megoldást és karakterisztikát láttam. Ami általánosan igaz – és engem is megfogott –, az a tervezők találékonysága, eredetisége. Többen megpróbálják átlépni az adott termék tipológiájának határait, új utakat keresve. Ez egy merész és kiváló példája annak, ahogy designerként érdemes gondolkodni!

Amikor tanít, mire helyezi a hangsúlyt?

TR: Arra, hogy a diákok a kezükkel gondolkodjanak. Érintsék meg az anyagot! Ne rágódjanak túl sokat a koncepción, a filozófián, mert félő, hogy túlságosan eltávolodnak attól, ami a formatervezői munka lényege. Járjanak két lábbal a valóság talaján és ne álmodozzanak NASA-technológiával gyártott anyagokról. „Tapasztald ki, hogyan működnek az illesztések, milyen különbségek vannak az anyagok minőségében! Egyszerűsítsd le! Építsd meg magad és közben rájössz, hogy csak akkor tudod kivitelezni, ha az egyszerűsége törekszel!” Gazdaságossá teszi a munkát, ha így tervezel, hiszen nem a számítógép bonyolultsági fokáról indítod a kivitelezést, olyan anyagokból, amik illenek a kijelzőn látható képhez, hanem a megvalósíthatóság „józan paraszti” szintjéről, és ez a bolygóval szemben is kiméletes.

Hogy építi fel ezt egy oktatási folyamatként?

TR: Beszélgetéssel kezdődik a tervezés. Átgondoljuk közösen, hogy az ötlet milyen problémára nyújt megoldást, boncolgatjuk, aztán következik a konceptualizálás, amikor arra kérem a diákokat, hogy hozzanak konkrét, kidolgozott alternatívákat. Ezek egy része elhullik, és kialakul, hogy melyik úton érdemes továbbmenni. Aztán megépítik a befutónak látszó koncepciókat, 1:1 arányban – akár egy kis tárgyról, akár egy nagy bútorról legyen szó. Rendkívül lényeges, hogy valós léptékben dolgozzanak a tárggyal, a saját kezükkel kialakítva azt, hiszen csak így érthetik meg az arányokat, a részleteket, és alkothatnak fogalmat a konstruálási folyamatról. Számos diák foglalkozik szolgáltatás-tervezéssel, tehát van, ami ebben az értelemben inkább

2012-ben az Iodé Design Festival alkalmából bemutatott kísérleti konyha installáció.

A hajlított cső elemekből álló „bútorcsalád” egyes részei szárnyas csavarral erősíthetőek egymáshoz – Fotó: Ernest Winczyk

Részben a favelák inspirálják Tomek OSB-ből készített beltéri bútorait, amellyel számos galériát, közösségi teret és fesztivált berendezett, helyszínre szabott formákkal. Az újrahasznosítás gondolata is van jelen ezekben a munkákban, valamint az OSB általános építőipari felhasználásának átfogalmazása. A képen látható szófa 2009-ben készült, a lengyelországi Torun Centre of Contemporary Art múzeumába – Fotó: Ernest Winczyk

konceptuális munka marad, így ha végül nem építenek semmit a műhelyben, akkor azt kérem tőlük, hogy menjenek ki az utcára és csináljanak workshopot az emberekkel, és velük együtt fejlesszék ki a szolgáltatást. „Tanulj a létrehozás által! (Learn by doing!) Ennek köszönhetően gyorsabban mutathatsz fel eredményeket, és az agyad is ébren marad! Ha felállsz, a kezdeddel megmunkálsz egy anyagot, akkor több oxigén jut az agyba, mintha egy helyben ücsörögsz és beleszedsz a gondolataidba!” – ez a dinamikus és kreatív módszer receptje.

Ezzel a módszerrel a diplomán túli élet kihívásaira is felkészíti őket?

TR: Közismert tény, hogy óriási a szakadék az iskolapadban megszerzett ismeretek – vagyis egy projektre szánt teljes szemeszternyi idő – és a hétköznapi valósága között. Nekünk Gosiaval gyakran egy hét alatt ki kell dolgoznunk egy életképes választ a megrendelő kérésére. Ma nincs olyan, hogy egy ötleten 2-3 hónapot gondolkodsz! Mi arra is megtanítjuk a diákokat, hogy hová menjenek anyagot beszerezni, hol találhatnak valamiből nagyobb választékot, hogyan csináljanak végig egy kivitelezést (például: „Számold azzal is, hogy van, aminek száradnia kell! Oszd be az időt és haladj közben más folyamattal! Gondold át, mit fogsz megrendelni, honnan, hogy ne az utolsó percben kapkodj!”). Ehhez segítünk nekik leadni a rendelést stb). Elmagyarázzuk, hogyan legyenek praktikusak, hatékonyak és gyorsak. Így képesek lesznek magukat és az idejüket ügyesen menedzselni. Ez a kulcs ahhoz, hogy profi designer legyen bárki!

A végzett diákjai hozzák a remélt eredményt?

TR: Talán önhiúság nélkül kijelenthetem, hogy igen. A világ legjobb iskoláiba veszik fel őket posztgraduális képzésre, egy másik részük pedig diploma után azonnal beindította a saját vállalkozását, és már kaphatók általuk fejlesztett termékek, technológiák. Elkezdtek ebből megélni és díjakat is kapnak rendszeresen. Ez a modell működik!

Amikor visszatért Angliából Lengyelországba, azt nyilatkozta egy interjúban, hogy azért döntött így, mert Lengyelország a lehetőségek terepe. Kívülről nézve megállapítható, hogy rengeteg építkezés folyik több lengyel nagyvárosban, és a GDP-ből látható, hogy az ipar fejlett. Mégis felmerül a kérdés, hogy miért épp a bútortársaság az egyik legerősebb?

TR: Nem az építkezéseken múlik. A bútor, pláne nagy mennyiség vagy nagy méretek esetén drága. A legtöbb nyugateurópai bútor manufaktúra és gyártó megszűnt, fenntarthatatlanná váltak a magas előállítási költségek miatt. A bútorgyártáshoz szakmai ismeretek szükségesek, ami Lengyelországban adott, valamint földrajzi fekvéséből adódóan Nyugat- és Kelet-Európát is képes kiszolgálni, csekély szállítási költséggel, az előállítási költség pedig

még mindig alacsony. De a helyzet mégsem annyira szerencsés, mert idővel Lengyelország veszíteni fog versenyképességéből. A GDP nő, és hamarosan nem lesz gazdaságos a Vitranak vagy az IKEA-nak, hogy nálunk gyártasson.

Mi a jövő?

TR: B2B-üzletek kiszolgálása helyett kreatív gazdasági berendezkedést kell választanunk (üzletek közötti kereskedelem – szerk.). Az a cél, hogy mi tervezzünk, fejlesszünk és gyártunk, fejlett, magas színvonalú, saját termékeket. Számos cég elkezdett ráállni erre Lengyelországban. Ebben rejlik a gazdaság nagy lehetősége a távolabbi jövőt nézve. A designerek és a technológiai szakemberek tehát komoly lehetőség előtt állnak, részt vehetnek ebben a folyamatban.

A gazdaság dinamikus fejlődésével egyenes arányban van a közízlés fejlődése?

TR: A társadalom szűk szelete az, akinek szeme van a designhoz, de hát Angliában, Németországban vagy Amerikában se lenyűgözően izlésebb egy átlagos otthon! Azt is hozzátenném, hogy egyre szélesebb réteget ér el ez a téma – leginkább külföldi minták alapján –, nagyban az IKEA-nak köszönhetően, ami az egyszerűséget, ha úgy tetszik, a skandináv design alapértékeit közvetíti közérthetően és demokratikus áron. Vicces kimondani, de az IKEA műveli a társadalmat az által, hogy alapvetéseket tisztáz egy nagyon egyszerű szinten. Mióta visszajöttem Lengyelországba, sokat változott a helyzet. Ma például az emberek többségének van elképzelése arról, hogy mi a design, és mit csinál egy designer. Nagy lehetőség, hogy az egyre szélesebb középosztály mindennapjainak életszínvonalát jobbra tegyük. Ez a cél, és nem csak Lengyelországban.

Gosia, Ön ha jól tudom, nem csak a magánéletben, de a tervezésben is partnere Tomeknek. Pontosan hogy osztják meg a feladatokat?

GR: Egyenlő arányban. Közösen gondolkodunk, tervezünk Tomekkel és együtt választjuk ki, hogy melyik a leginkább megfelelő verzió. Mindent megosztunk, a lakásunkat, a gyermekünkben lelt örömet és a munkát is.

TR: És az ételt is!

GR: Igen, az ételt szertartásszerűen osztjuk meg: különböző ételeket rendelünk, és a felénél mindig cserélünk!

Az ételvezetés (food-design) specifikusan érdekli Önt. Mi a célja ezzel?

GR: Már az egyetemen is az étkezés kultúrája, annak jelentései érdekelték. A Rygalik stúdióon belül sokat foglalkozunk ezzel. Most jutottunk el oda először, hogy kis szériában adunk el ilyen tárgyakat.

Genotyp, Corian® 2008 – Fotó: Ernest Winczyk & Bartosz Gorka

Baguette table, 2011 – Fotó: Nick Albert – Kollektiv Fischka

A Baguette-asztal ötlete 2011-ben, a bécsi design hét alkalmából született, amikor az ételpazarlásra, mint problémára reflektálva készítették el az első kenyerekből álló bútort. Majd bemutatták Olaszországban, a trentói Mart múzeumban egy food-design tematikájú kiállításon 2013-ban. Mi volt a benyomása erről a kiállításról és a tárgy szerepéről a kiállításon belül?

GR: A kiállítás nagyon meggyőző volt. A food-design legkülönbözőbb aspektusait vonultatta fel a tárlat, gépek technikai ábráitól kezdve mai sztár-designerek munkájáig, és kísérleti alkotásokig a témában. Nagy élmény számunkra, hogy ennek az eseménynek köszönhetően újra közbeszéd tárgya lett az asztalunk, amivel együtt a tudatos fogyasztás és a pazarlás is az emberek széles rétegének látókörébe került megint.

Volt olyan a kiállítottak között, ami meglepte Önt?

GR: Századfordulós műszaki rajzok ragadtak meg a leginkább, mert ebből lehetett felismerni, hogy a food-design ugyanolyan erősen kapcsolódik a formatervezéshez, mint a technológiához. Egy olyan 100 éves gép rajzait néztem, amely azért felelt, hogy a fagyhoz tölcseért készítsen. Nem is olyan egyszerű ez a feladat, mint gondolnánk! Hiszen nyers tésztaból készül, mégpedig íves formában, ezt a formát pedig valakinek szintén el kell készítenie, és a tészta összetevői sem mellékeselek. Van ehhez kapcsolódóan egy elgondolkodtató történet: Philippe Starck készített egy formatervezett tésztát, aminek a gyártása kudarcba fulladt. A tészta nem főtt meg minden részében egy formán. Ebből is látszik, hogy a food-design nem csak arról szól, hogy milyen szépen tálalunk valamit.

Számos kísérletet végeznek a stúdióon belül, a maguk örömeire. Ezt időnként át tudják emelni egy-egy formatervezési megbízásba?

GR: Minden eset különböző. A Morosóval Ron Aradnak köszönhetően került kapcsolatba Tomek, de van olyan is, hogy egy-egy nagyobb vásáron bekapogtatunk egy gyártóhoz, elbeszélgetünk velük és aztán megmutatjuk a legújabb ötleteinket. Akad olyan, hogy ráharapnak, mint tavaly a Moroso egy szék koncepciónkra, amit azóta már gyártanak is. De a kulturális különbségeket is figyelembe kell venni. Az olaszokra például nem lehet ajtósról rontani. Először ebédelni méssz, megkóstolod az általuk ajánlott mozzarella, bort, beszélgetsz velük.

TR: Rengeteg visszatérő megbízónk van, miközben a stúdiónk egy játszótér és egy laboratórium ötvöze. A kísérletezés rendkívül lényeges! Ahogy mondja, sokszor jól jön, hogy a korábbi kísérleteink eredményeit át tudjuk emelni egy-egy konkrét tárgytervezési feladatba. Minden nyáron, amikor egy kicsit lassul a tempó, jobban ráérünk arra, hogy a magunk kedvére dolgozzunk, szabadon. A tevékenységünk körülbelül 1/3-át teszi ki a saját kezdeményezésű ötletek kidolgozása. Akad ezek között bútor, világítás és asztali tárgyra készített koncepció. Így tartjuk magunkat formában. Közben persze vannak nagyléptékű megbízásaink is, a múlt héten írtuk alá a szerződést egy lengyel gyártóval, akinek egy teljesen új márkát dolgozunk ki, rengeteg fabútorral. 2014 áprilisában ismerheti meg a közönség, Milánóban.

A DuPont™ azt kérte Önöktől, hogy olyan módon hasznosítsák a Corian®, ami eltér a szokásostól. Feltételezem, hogy ezzel az anyaggal is kísérleteztek, mire megtalálták a lámpa megfelelő formáját, gyártási technológiáját. Mi az anyagban rejlő legnagyobb kihívás a Corian® esetében?

GR: Egyrészt az ára, hiszen szinte megfizethetetlenül drága anyag!

TR: Jót is mondjunk róla! A Corian® egy megbocsátó anyag. Abban az értelemben, hogy ha megkarcolod, akkor nagyon könnyen eltüntethető róla a felületi sérülés. Döbbenetesen ellenálló az efféle behatásoknak, se a fémhez, se a fához nem hasonlítható. Problémás ugyanakkor a súlya, amiből ered, hogy a szállítása is körülményes, és szinte lehetetlen, hogy átrakd a lakásod egyik sarkából a másikba. Ráadásul ugyanannyira törékeny, mint az üveg.

2011-ben a lengyel EU elnökség alkalmából a brüsszeli központ átriumába szőnyeget tervezett Tomek Rygalik – Fotó: Ernest Winczyk

Szintén az EU-elnökség alkalmából Rygalik Czesław-sorozatával rendezték be az EU Parlament számos terét – Fotó: Ernest Winczyk & Bartosz Gorka

Lemming chair, Iker, 2011 – Fotó: Tomek Rygalik

A 2012-es Iodé Design Fesztiválra készített konyha installációjukról Jean Prouvé jutott eszembe. Az egyszerűség, a funkcionalitás, az ipari esztétika és persze a fémek használata egyaránt megidézi számomra Prouvé szellemét.

TR: Ezek az elemek egy kis hegesztőműhelyben készültek, hasonló környezetben, mint ahol Prouvé kísérletezhetett. Az installáció pozitív fogadtatása szélesebb körben azért is döbbenett meg bennünket, mert mi nem úgy gondoltunk erre, mint hétköznapi használati tárgyra. Ez csak egy keret, ami különböző funkciókat tölt be. Gondolatébresztőnek szántuk, eseményhelyszínnek a fesztiválra. Mégis, egy német gyártó ajánlatot tett rá. Én túl korlátozott vagyok ahhoz, hogy elhiggyem, valaki képes lenne ezt konyhaként használni. Ha még dolgozunk rajta, akkor születhet belőle egy érdekes bútor. Olyanok az elemei, mintha faramuci hangszerek lennének, amin happening-szerűen eljátszható egy koncert. Ha konvencionálisabb irányba fejlődik, akkor nem csak az tud majd játszani rajta, aki készítette, hanem mindenki más is.